

Panun pakinoita

RUNEBERG. 150 vuotta sitten syntyi Pietarsaareissa merikapteeni Lorens Ulrik Runebergille ja hänen nuorelle puolisolleen Anna Maria Malmille esikoinen, joka sai nimet Johan Ludvig. 100 vuotta sitten tämä Johan Ludvig Runeberg, kunnianarvoisa lehtori Porvoon kaupungissa, oli maankuulu runoilija, jonka maine jo kiiri yli kaiken Skandinavian, missä hänen äidinkieltään ymmärrettiin. Hän oli kirjoittanut ruotsin kielellä, mutta hän oli kirjoittanut suomalaisista ja suomalaisittain. Hän oli julkaissut "vänrikkien" ensimmäisen osan ja oli niin kuuluisa, että kun toinen osa aikanaan ilmestyi se suorastaan riistettiin kustantajan ja kirja-kauppiainden käsistä.

Runebergistä tuli — oli tuolloin jo tullut — kansallisrunoilija. Minä väitän edelleenkin, että hän on sitä ja on koko ajan ollut. On aivan asia erikseen, minkä hänestä on tehnyt monien ruotsinkielisten ilmeinen pyrkimys erinäisinä vuosikymmeninä omistaa hänet yksioikeudella, mikä yritti tapahtua tekemällä hänestä ruotsinmielinen, vieläpä ruotsalainen, ja suomenkielisten, varsinkin kansanluonnollinen ennakkoluulo sitten, kun ensimmäisen osan aika oli mennyt.

Tämän vuoden helmikuun viidentenä, joka tunnetaan myös Runebergin päivänä, vietetään maan pääkaupungissa, mutta muuallakin, kautta maan ja varmasti myös Ruotsissa, suuren runoilijan 150-vuotisjuhlajuhlia. Sietää viettääkin. Oman maakuntamme ylioppilaat valitsivat aikanaan juuri tämän päivän uuden osakuntansa vuosijuhlapäiväksi ja seläläisena sitä PPO:ssa on vietetty vuodesta 1907 lähtien. Mikäli en väärin muista, tähän helmikuun viidenteen PPO:n historiassa liittyy myös J. V. Snellmanin nimi, vaali aikanaan Pohjalaisen Osakunnan kuraattoriksi tms. — Tänä viettä Oulussa ensimmäinen korkeakoulu, opettajakorkeakoulu, ensimmäistä vuosijuhlaansa. Myös se on siis valinnut Runebergin syntymäpäivän vuosijuhlapäiväkseen haluten varmaankin tehdä kunniaa toisaalta juuri runoilijalle ja hänen isänmaallishenkiselle kasvatustyölleen, toisaalta osoittaa lojaalisuutta pääkaupungissa opiskeleville tämän maakunnan ylioppilaille ja heidän ylioppilasosakunnalleen. — Ouluummehan J. R. Runebergin nimi liittyy vain ikäänkuin ohimennen. Opiskelu tulinhoitaja-sedän luona täällä loppui sedän kuoleman takia lyhyen eikä voida ajatella, että

tämä kausi olisikaan kummia vaikuttanut tulevaan runoilijaan. Hän oli tänä aikana ennen kaikkea reipas urheilija-nuorukainen, nykyaikaista sanontaa käyttäkseni. Sellaisena häntä loppujen lopuksi suhteellisen harva nykylukija tulee ajatelleeksikaan, koska hänet tunnetaan mainehikkaana ja arvokkaana lehtorina ja loppu-ässään halvauksen kovin varhain tuoliin ja vuoteeseen sitomana vanhenevana herrana. Mutta tuskinpa hentomielinen runoilija olisi pystynytkään luomaan sellaisia runoja kuin Johan Ludvig kansalleen loi!

Ilmeisesti oli suomalaisen kansallistietoisuuden herääminen suurelta osalta juuri vuoden 1808—09 sodan seurauksena. Vapaus ja kansallinen itsenäisyys oli hankittu veren hinnalla. Tätä taustaa vasten ja ilmestymishetken eurooppalaisista valtiollisista taivasta vasten on katsottava Runebergin esiintymistä nimenomaan juuri "vänrikkien" isänmaallisena runoilijana. Tätä ei ole unohdettava, vaikka aika muuttuu ja me ajan mukana. Ei ole sanottua, että meillä ilman Runebergia jo niin kauan kuin tapahtunut on, olisi ollut niin suuria suomenkielisiä mestari kirjallijoita, kansalliskirjailijaa Aleksis Kiven luokkaa, esimerkiksi mainitakseni.

KAJ MUNKISTA saamme lähiaikoina kuulla Oulussa niin kuin Raahessakin (6. ja 7/2) erikoisen esitelmän. Maakuntaamme saapuu vierailulle Pohjala-Norden-yhdistyksen kutsumana tanskalainen sanomalehtimies, toimittaja Martin Lønvang. Tanskalainen vieras on täällä Suomenmaassa, niin myös meillä, aina tervetullut vieras. Tämä kollega on tervetullut sitäkin suuremmalla syyllä, kun hänet tiedetään aivan erikoiseksi Kaj Munk-tutkijaksi ja tulkitsejäksi. Munkin nimi on meillekin (kai-kille tuttu. Hänessä ikäänkuin henkilöillistyy sympaattisten tanskalaisten isänmaallinen taistelu viime sotien aikana. Hänen näytelmiään on nähty täälläkin — ainakin "Sana" Oulussa. Häntä on kuultu radiossa, hänestä on luettu lukemattomista lehdistä ja kirjoista. Munk kuuluu vuosisatamme suurimpiin, elävimpiin näytelmäkirjoittajiin ja jatkaa kunnialla tanskalaista perinnettä (Helbebergin). Kannattaapa pitää tilaisuudet mielessään!

P a n u.